

Jaana Husu-Kallio

30.9.2009

KOKOUS: 33. EFSA ADVISORY FORUM

Aika: 23.-24.9.2009
Paikka: Tukholma, Ruotsi
Suomen edustaja: Jaana Husu-Kallio, Evira

33. EFSA:n AF-kokous Tukholmassa käsitteli ”vanhan tavan” mukaan jäsenvaltioiden esille tuomia riskinarviointityöhön liittyviä löydöksiä ja kansallisia raportteja, Ruotsin yhteenvedosta akryyliamidipitoisuuksista Saksan rucola-salaatin seassa oleviin peltovillakko-kasvin lehtiin.

EFSA:n ravitsemusasioita käsittelevän paneelin puheenjohtaja Albert Flynn piti hyvän yhteenvedon sekä terveysväittämien käsittelytilanteesta että Barcelonassa pidetystä ravintoarvoja käsittelevästä kokouksesta osana tulevaa suositusta, joka ei tule sisältämään raja-arvoja.

Keskustelu EFSA:n ja jäsenvaltioiden välisestä työnjaosta ja yhteistyömuodoista jatkui vilkkaana johtuen mm. siihen, että olemassa olevat yhteistyöryhmät käydään läpi edustajien myöten ja selkeytetään niiden mandaatteja.

- Uusi hallintoasioiden johtaja Olivier Ramsayer, joka on aloittanut kesällä EFSA:ssa, esittäytyi AF:lle
- Kolme AF:n jäsentä; Belgia, Portugali ja Kypros ilmoittivat jättävänsä neuvoo-antavan komitean eläkkeellesiirtymisen johdosta

GMO-riskinarviointikonferenssiin Brysselissä 14.-15.9.2009 osallistui 150 asiantuntijaa. Materiaali on saatavissa EFSA:n sivuilta. Ensi maaliskuussa julkinen konsultaatio perustuen konferenssin antiin ja sen jälkeiseen tulevaan työhön GMO-paneelissa. Marraskuun kokouksessa EFSA esittelee asian tarkemmin, sisältäen myös keskustelua aiheuttaneen työnjaon EFSA:n ja jäsenvaltioiden kesken.

Uuden tieteellisen komitean ensimmäinen kokous 21.-22.7.2009

Prof. Silano jatkaa puheenjohtajana. Kyseessä oli erityisesti järjestäytymiskokous ja prioriteettien, toimintatapojen pohdintakokous.

Glysidolin mahdollisella vapautumisella ruoansulatuksen aikana kasvirasvoista (öljyistä) voi olla karsinogeenisiä vaikutuksia, erityisesti vastasyntyneille ja lapsille. Uudet analyttiset menetelmät mahdollistavat glysidolin rasvahappoestereiden tutkimukset, mutta materiaalia toksikologiseen arvioon ja riskinarviointiin ei vielä ole. Eli kyse on uudesta analyttisestä menetelmästä, jolla esteripitoisuuksia saadaan esille. Mutta mitä löydöksille tulisi tehdä ja millä perusteella tarvitsee Saksan mukaan EFSA:n arviointia. Esim. mitään toksisuustutkimuksia ei vielä ole käytettävissä. (Koskee käytännössä kaikkia kasviöljyjä palmuöljystä oliiviöljyyn ja liittyy todennäköisesti näiden kasviöljyjen ja rasvojen valmistusprosesseihin.) Kokouksessa jaettu tieteellinen materiaali on FP:n

kautta saatavissa ja EFSA pohtii myös miten tietoa muuten jaetaan jäsenvaltioille. Vaarana toki on, että Saksan tekemistä tutkimuksista tulee myös keskustelua julkisuudessa, jolloin jäsenvaltioilla on vaikeuksia selvittää asiaa ilman riittäviä tieteellisiä perusteita. Koska tutkimukset ovat vielä kovin vähäisiä, on EFSA:n samaten kuin komission mahdotonta tehdä vielä mitään johtopäätöksiä, vaan lisätutkimuksia ja tiedonkeruuta tarvitaan. Kopin asiasta otti EFSA:n emergency risk –yksikkö ja asiaan palataan mahdollisimman pian. Tiedotusyksikkö lupasi myös seurata asiaa tarkasti.

Biogeeniset amiinit ja niihin liittyvät terveysvaikutukset (histamiini, tryptamiini), erityisesti riskiryhmiin ja riskinhallintatoimenpiteisiin liittyen toi keskusteltavaksi Hollannin edustaja. Keskustelu käytiin prosessien kehittämisestä (mm. oluen valmistus) tutkimustiedon ajantasaistamisen tarpeeseen eri tuotteisiin ja amiineihin liittyen (juustoissa, joita Hollannissa on tutkittu, satunnaisesti korkeita, >1000 mg/kg pitoisuuksia). EFSA on suunnitellut useita töitä biogeenisiin amiineihin nähden, lähtien kirjallisuuskatsauksesta menetelmiin ja altistukseen. Tavoitteena koko paketin valmistuminen keväällä 2011 (self task of the Biohaz-panel eli ei komission tai jäsenvaltioiden aloitteesta).

Bentseeni lastenruoassa. Itävallassa kansallista keskustelua ja karkea riskinarviointityö meneillään lasten kasviperäisten tuotteiden (vihannekset lasipurkeissa, porkkanamehu) bentseeniriskeistä. Ruotsissa tehty samankaltaista työtä. Analyysituloksia ja alustavia arvioita saatavissa FP:n kautta. Keskustelussa korostui bentseenin muiden lähteiden merkitys. Kyse ko. tuotteissa on elintarvikkeista, joissa ei ole mitään lisäaineita.

Kiinalaisten pinjansiementen makuvirheet – onko kyse elintarviketurvallisuusongelmasta? Makuongelma ei tule ilmi heti, vaan myöhemmin ja vaihtelee ihmisten välillä. Jotkut eivät ”tunne mitään”. Aiheuttajana on pohdittu mm. rasvahappoja (varastoinnin vaikutus), kalium-pitoisuuksia ja eri Pinus-lajien merkitystä, yhteyttä muihin nautittuihin ruokiin ja niiden yhteisvaikutuksia.

Vaikka mitään selkeää terveysongelmaa ei asiaan näytä liittyvän, EFSA tekee asiasta yhteenvedon AF-jäsenille. Tarvittaessa asiaan palataan seuraavassa kokouksessa.

Glykoalkaloidit perunoissa sekä jatkoa ruotsalaisten tutkimuksiin akryyliamideihin liittyen. Ruotsissa kansallinen MRL 200 mg/kg perunoiden glykoalkaloideille. Kuluttajien ohjaamisen lisäksi kysymyksenä onko kiinnostusta laajentaa tutkimuksia eri perunalajikkeille ja erilaisissa viljelyolosuhteissa. Tuloksia on kaikissa jäsenvaltioissa ja kuluttaja-asioista on puhuttu paljon vuosikymmenten (DE: vuosisatojen) ajan, mm. eri virastojen nettisivuilla on paljon tietoa (”vihreät perunat”). Tietoa jaetaan EFSA:n verkoston kautta, mutta mihinkään erityistoimiin ei katsottu olevan tarvetta.

Ruotsalaistutkimusten mukaan akryyliamidipitoisuudet perunatuotteissa ovat aina keväällä korkeammalla liittyen korkeampaan sokeripitoisuuteen. Mutta kaikkineen akryyliamidipitoisuudet eivät ole Ruotsissa laskeneet tuotteissa vuosien aikana ollenkaan. Ei peruna-, vilja- tai kahvipiperäisissä elintarvikkeissa missään, mitä on tutkittu. EFSA:n mukaan samaa todetaan koko Euroopassa tehdyissä tutkimuksissa, eli mitään laskua ei olekaan todettavissa. Useat jäsenmaat raportoivat kuitenkin alkuperäisen kohun vaikuttaneen pitoisuuksia laskevasti ja että teollisuus investoi paitsi tekniikkaan myös analytiikkaan. Helmikuussa 2010 julkaistaan asiasta yhteenvedo. EFSA:n toimesta 26.10. komission järjestämässä kokouksessa asiasta keskustellaan. Siihen on pyydetty myös teollisuuden edustus.

Pyrrrolizidine alkaloidit salaattissa. Salaattien, erityisesti rucolan, seassa on todettu rikkaruohona senecio vulgaris L, peltovillakko. Saksassa sen on osoitettu liittyvän jopa maksatuhoon liittyviin myrkytyksiin. Lehdet muistuttavat toisiaan ja asia on herättänyt valtavasti keskustelua julkisuudessa. Myös Irlannissa kasvin aiheuttamat tuhot ovat tunnettuja eläinpuolella eli rehun seassa - jopa kilpahevosiä on kuollut. Tuottajat ovat tietoisia kasvin vaaroista. Muissa maissa ihmisten terveyteen liittyen ei ole vastaavaa todettu kuin Saksassa.

LU:n mukaan Fourmaxd™ energijuoma, jossa alkoholia yli 10% on tulossa markkinoille. Käytiin vilkas keskustelu energijuomista ja siitä mitä riskinarvioinnin osalta voidaan tehdä (ja mitä riskinhallinnan osalta voidaan tehdä ...). EFSA tekee seuraavaan AF-kokoukseen yhteenvetoden riskinarvioinnin osalta. Käytännön ongelmat neuvontaan ja valvontaan säädösten pohjalta olivat hyvin yhteneväiset. Uusia tuotteita tulee valtavasti, joiden luokittelu alkoholi-, elintarvike- vai lääkeainekategorioidiin on ja tulee olemaan haastavaa.

EU Food Safety Almanac

Kolmea jäsenvaltiota lukuun ottamatta kaikki AF-maat ovat toimittaneet max kolmen sivun kuvauksen organisaatioistaan elintarvike- ja rehuvalvonnan ja riskinarvioinnin osalta Saksan koordinoimassa hankkeessa. Työ viimeistelyä varten valmis julkaistavaksi ja painatettavaksi. FP kansallisena kontaktina ja ajatuksena päivitys kuuden kuukauden kuluttua.

FP

Riskinarviointikoulutuskysely jäsenmaille, jolla kartoitetaan tarpeet vuoden loppuun mennessä. Näiden perusteella ehdotetaan komissiolle koulutustarpeet. Kaikkiaan FP-yhteistyö etenee hyvin (ks. Kirsi-Maarit Siekkisen matkaraportti 9.-10.9.2009). Joka jäsenmaan vastuulla on pitää omat tiedot ajan tasalla Art. 36:sta vuosisuunnitelmiin ja arviointityön raportointiin.

Update on networks; EFSA:n yhteenveto eri yhteistyöryhmistä. Vuodesta 2004 AF on nimennyt jäseniä erilaisiin ryhmiin rehujen lisäaineista, zoonooseista, eri akuuteista tilanteista johtuvista työryhmistä kerran vuodessa kokoontuviin AH/AW ja PH-AF-edustajiin. EFSA lupasi tarkemman kuvauksen siitä miten näitä ryhmiä jatkossa perustetaan ja lopetetaan ja niiden jäseniä päivitetään, myös yhteenvetolla nykyisistä edustajista seuraavaan kokoukseen. AH/AW- ja PH-ryhmien osalta EFSA valmistelee uutta mandaattikuvausta, jolloin ryhmistä tulisi todellisia tieteellisiä yhteistyöryhmiä. Mutta vasta sen jälkeen, kun EFSA ensin tuottaa strategisemman paperin siitä, mikä on työnjako AF:n ja näiden edustajien kesken, jotka on erikseen mainittu EFSA:n perustamislainsäädännössä. Myös ryhmien aikaansaannoksista tulee raportoida säännöllisesti AF:lle. Sekin sisällytetään em. kuvaukseen ko. ryhmistä.

Elintarvikkeiden pakkausmateriaalien osalta perustetaan ESCO työryhmä kartoittamaan tilannetta eli mitä on tehty eri materiaalien ja kemiallisten aineiden osalta. Taustalla vuonna 2005 painomuste (ITX) ja juomapakkausten takaisin veto sekä vuonna 2009 aamiaismuroihin liittyvä 4-methylbenzophenone-painomuste. Tuhansista eri kemikaaliyhdisteistä johtuen riskinarvionti on mahdotonta, siksi työ aloitetaan kartoituksella siitä, missä nyt mennään. Aikatauluna 2010 aikana yhteenveto tilanteesta ja prioriteettisista jatkotyölle. Sveitsissä on omaan kansainväliseen lainsäädäntöön liittyen lista käytetyistä väriaineista.

Ranskan ehdotus työryhmästä tuontiin liittyviin riskeihin, (josta keskusteltiin kesällä heidän järjestämänsä konferenssin perusteella) ei saanut vihreää valoa komissiolta, joka vetoaa omaan valmisteilla olevaan raporttiinsa (Report on Sanitary and Phytosanitary Controls on Imports). DE ja UK tukivat Ranskaa vahvasti, jonka jälkeen moni muukin jäsenvaltio edellytti ko. työryhmän perustamista. EFSA ehdotti kompromissiksi workshop-työtä aluksi kiinnostuneiden jäsenvaltioiden kesken, jonne kutsuttaisiin myös joitakin kolmansien maiden edustajia kuten USA ja Australia, joilla omaa vastaavaa riskinarviointia maahantuontiin liittyen. Tämä toteutettaneen Espanjan puheenjohtajuuskauden AF-kokouksen yhteydessä 12.2.2010. Tämän perusteella kartoitetaan työkaluja käytännön työhön, työryhmätyön ja komission em. raportin pohjalta, jonka aikataulu on kesäkuu 2010.

Yhteenveto datan keräyksestä ja uusista hankkeista: esim. kulutuslukuja ja ravintosisältöjä riskinarvioinnin työkaluksi. Zoonosipuolella uusimpana lääkeaineresistenttiedot vuosiraporttiin. Haasteena elintarvikkeiden luokittelujärjestelmä, joka olisi yhteinen sekä eri lainsäädännön suhteen että jäsenmaiden järjestelmiin nähden. Kyse on mahdollisuudesta rajapintojen löytämiseksi ja kehittämiseksi, koska yhteinen järjestelmä on pitkä ja kivinen tie jo kansainvälisten standardien että EY-lainsäädännön näkökulmasta. Esimerkkeinä oliivin 15 eri määritelmää lainsäädännöstä ja käyttötarkoituksesta riippuen. Huhtikuussa 2010 asiaa koskeva workshop, myös elinkeinolle, jota varten kootaan kaikki olemassa oleva tieto.

Yhteistyö EFSA:n ja jäsenvaltioiden kesken herätti jälleen vilkkaan keskustelun. Lähtökohtana komission yhteenveto (maaliskuuhun 2010 mennessä) tulleista lainsäädäntöhankkeista ja niihin liittyvistä tarpeista. Jäsenvaltioiden tehtävä on kertoa omista hankkeistaan ja vuosisuunnitelmistaan (vrt. IEP), joka sovittiin toimitettavaksi marraskuun AF-kokoukseen mennessä huomioiden kuitenkin FP-kokouksessa sovitut aikataulut. Käytettävissä olevat henkilöresurssit pyydettiin myös raportoimaan vuoden loppuun mennessä.

AF:n "steering group on cooperation" sovittiin myös käytäväksi läpi mandaatin osalta, jotta siitä saataisiin todellinen AF-työtä edistävä ja kokouksia valmisteleva ryhmä. Sen seuraava kokous on 16.10. Dublinissa.

EFSA:n kokous Barcelonassa "Dietary reference values", jossa Suomesta oli mukana Ursula Schwab Kuopion yliopistosta ja asiaa käsitellään myös VRN:ssa Suomen kansallisten kommenttien osalta (15.10. mennessä). EFSA korosti, että esim. rasvojen osalta ei ole mahdollista päästä SFA/MUFA-raja-arvoihin, ainoastaan suositus "as low as possible". Sama koskee sokeria. Raja-arvot katsotaan riskinhallintatoimenpiteiksi. Eli ei ole riittävää tieteellistä pohjaa asettaa nämä raja-arvot. Toisin sanoen DRV on tarkoitettu apuvälineiksi kansallisesti tai EU-tasolla asetettaville ravitsemustavoitteille ja suosituksille, joista päätetään riskinhallinnan pohjalta. Työ jatkuu mm. mikronutrienttien osalta. Keskustelua herätti odotetusti se mikä on ravitsemuksessa työnjako riskinarvioinnin ja -hallinnan kesken ja siitä miten eri tavoin niitä kansallisella tasolla käsitellään.

EFSA:n mukaan ihanne toki olisi, jos tieteen edustajien osalta ja riskinhallinnan (ja poliittisen tahon) viesti olisi sama. EFSA:n rooli on kuitenkin antaa käytettäväksi kaikki se tieteellinen taustatieto, joka on saatavilla.

NDA-paneelin työn yhteenvedon esitteli puheenjohtaja A. Flynn. Terveysväittämien osalta ollaan kutakuinkin aikataulussa (yhteenvedot saatavilla FP:n kautta). Art. 13.1 väittämien osalta syyskuun loppuun mennessä julkaistaan kannanotot 522 väittämän osalta (niputettu 94 ryhmään). Loput noin 1200 heinäkuuhun 2010 mennessä. Asiasta asiantuntijakokous 6.10.2009 Brysselissä.

Novel Food –asetusuudistukseen liittyen kuulemistilaisuus Amsterdamissa 18.-19.10.2009 "What's new on Novel Foods". Kyseessä on EFSA:n 13. tällainen kuuleminen. Riskinarvioinnin kannalta tärkeää jälleen tiedon kerääminen ja asiantuntijaverkoston luominen. Suomesta työhön osallistumaan on esitetty Leena Mannosta MMM:stä.

Allergeenien osalta tällä hetkellä ei tehdä oikeastaan mitään. Mahdollisten raja-arvojen osalta eri allergeeneihin nähden pallo on komissiolla siitä miten edetään EU-tasolla.

EFSA:n valmiusharjoitus 30.11.2009 klo 9.00-15.00 (10-16 FI), joka sisältää osuuden myös jäsenvaltioille, ml. kaksi videokokousta ja yhden puhelinkonferenssin viestinnän ryhmän osalta. Harjoituksen "tarina" on ostettu ruotsalaiselta yritykseltä, joka myös tekee yhteenvedon harjoituksesta suosituksineen. EFSA varmistaa vielä, että jäsenvaltioiden yhteyshenkilöt ovat selvillä, ne eivät ole kaikissa maissa AF-edustajia. EFSA myös päivittää parhaillaan omaa valmiussuunnitelmaansa. Mukaan haluavien jäsenvaltioiden tulee ilmoittautua syyskuun loppuun mennessä Tobin Robinsonille EFSAan.

Pestisidit: haku kansallisiksi asiantuntijoiksi EFSAan. Tieto välitetään Suomessa myös FP:n kautta, sillä poikkeuksellisesti EFSA on valmis osallistumaan kustannuksiin. Lisätietoja saa EFSA:n kautta. Suomen osalta informoin valmisteilla olevasta KEVAKE-hankkeesta ja pestisidiasiantuntijuuden tulevasta siirrosta Evirasta.

EFSA:n kuulemistilaisuudet/kokoukset

Em. uuselintarvikkeiden riskinarviointikokouksen lisäksi (ilmoittautuminen 9.10. asti), elintarvikkeiden klassifikaatio maaliskuussa 2010, emerging risks kesäkuussa 2010. Seuraavaan AF-kokoukseen (Ateena 25.-26.11.) liittyen EFSA järjestää työkokouksen 24.11. yrteihin ja muihin vastaaviin kasviperäisiin ravintolisiin liittyen Prahan AF-kokouksen keskustelun pohjalta. Jäsenvaltioista voi osallistua myös AF-jäsenen esittämä asiantuntija 19.10. mennessä etukäteen ilmoittamalla.

JAKELU Eviran jory
 K. Savela, K-M. Siekkinen
 M. Aho/MMM
 S. Turunen/Suomen Kuluttajaliitto